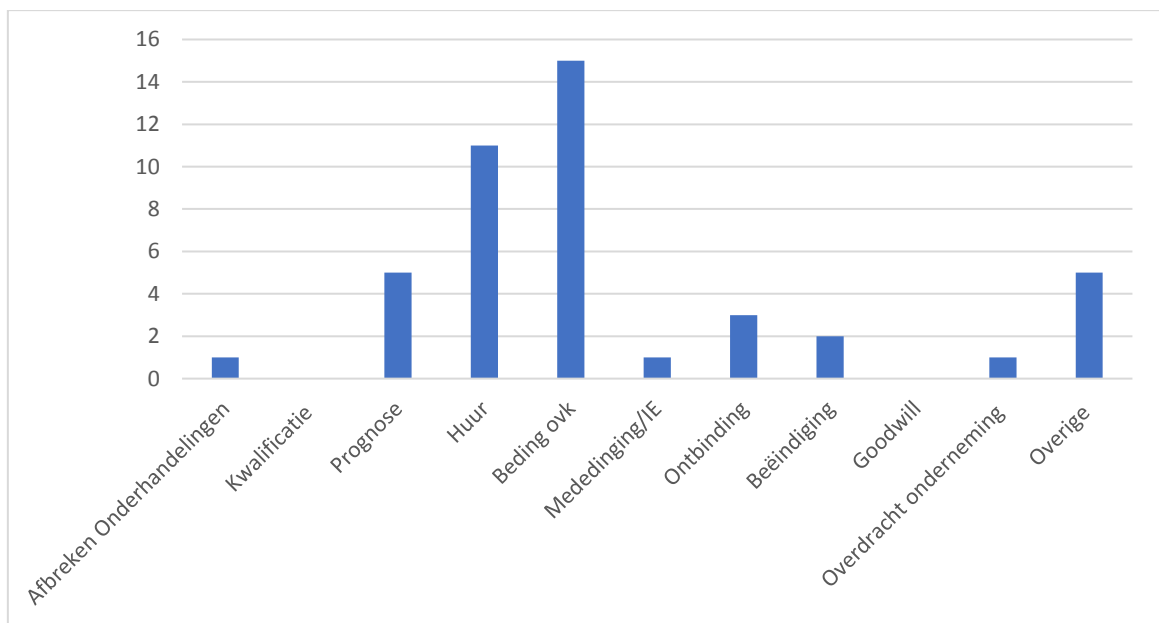


Franchisestatistiek 2019: lichte afname aantal franchisegeschillen

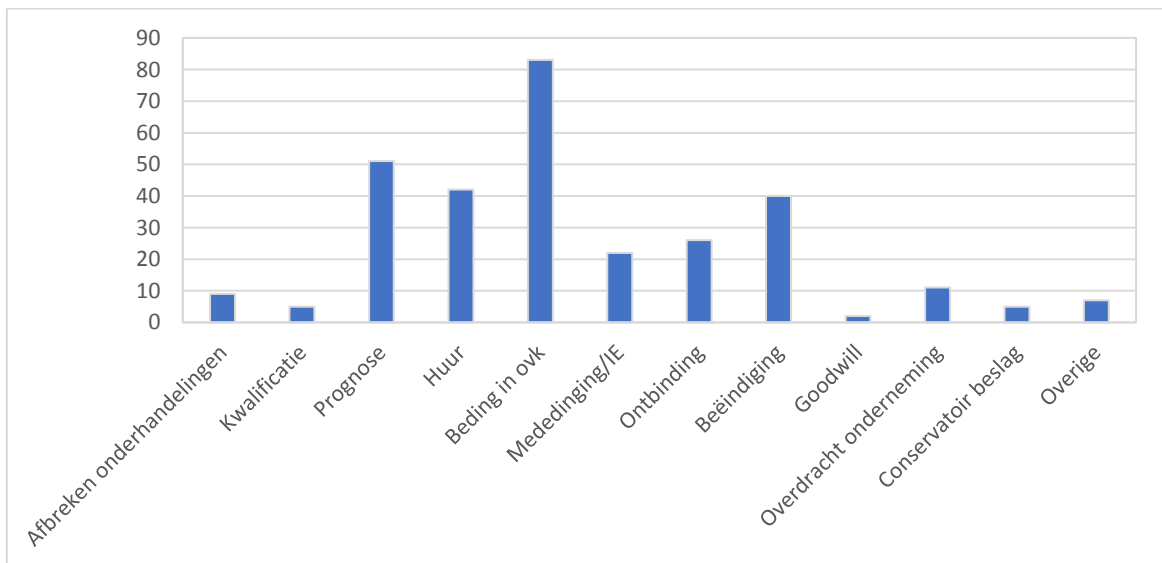
Onder redactie van Ludwig & Van Dam Advocaten: Jeroen Sterk, Maaike Munnik en Jacintha Devilee

Ludwig & Van Dam Franchiseadvocaten, marktleider in franchise-recht, verricht sinds 2008 periodiek onderzoek naar (de ontwikkeling van de) rechtspraak inzake franchisegeschillen en publiceert tevens statistieken inzake gepubliceerde rechtspraak op het gebied van franchiserecht. Hierbij wordt kort verslag gedaan van de rechtsontwikkelingen in 2018, t.o.v. de voorafgaande jaren.

Aantallen zaken:



Figuur 1a: Uitspraken 2018 gerubriceerd naar onderwerp



Figuur 1b: Uitspraken 2007 - 2018 gerubriceerd naar onderwerp

In 2018 werden 44 uitspraken gepubliceerd op rechtspraak.nl, waarvan 12 hoger beroep zaken en één in cassatie (een prognosekwesitie tegen Albert Heijn). Gelet op de publicatiecriteria afgezet tegen onze kennis van vrijwel alle ook niet gepubliceerde zaken, welke tevens collegiaal veelal ter sprake komen, durven wij de stelling aan dat dit niet het topje van de ijsberg is, maar een relatief getrouw beeld geeft van het feitelijk aantal procedures, laten dat er ongeveer een derde tot maximaal de helft meer zijn. Daarbij dient wel te worden opgemerkt dat de meeste geschillen, of wat daarvoor doorgaat, onderling worden geregeld en/of om uiteenlopende redenen niet tot een eindvonnis leiden. Wij zien in onze praktijk dat ongeveer 90% van de geschillen die ons als advocaten uiteindelijk bereiken alsnog in onderling overleg worden geregeld. Ook arbitrale vonnissen worden uit de aard der zaak niet gepubliceerd. Echter afgezet tegen 869 franchisegevers en 34.179 franchisevestigingen in Nederland, blijft dit geen opzienbarend aantal zaken. Zeker niet indien we de grote aantallen gepubliceerde overige handelszaken buiten de franchise-sector, veelal eveneens MKB-ondernemingen betreffende, in oenschouw nemen en bedenken dat franchising uit de aard van de samenwerking per definitie enige spanning kan oproepen. Bovendien is de franchise-sector, ondanks of dankzij (?) de achterliggende crisis, de laatste jaren gegroeid. We kunnen vaststellen dat de absolute stijging van het aantal zaken sinds 2015 weliswaar aanhoudt maar desondanks wel ligt afvlakt. Dat is overigens in lijn met de daling van het aantal zaken in alle rechtsgebieden tezamen.

Statistiek 2019 (op basis van gegevens 2018)



Aantal franchisegevers			
	2016	2017	2018
Detailhandel Food	89	94	97
Detailhandel Non-Food	190	176	181
Horeca	98	113	114
Dienstverlening	301	327	334
Zorg	58	48	43
Overig	58	67	25
SUB Totaal	794	825	794
Automotive			75
Totaal	794	825	869

Aantal franchise vestigingen			
	2016	2017	2018
Detailhandel Food	7.101	7.480	7.458
Detailhandel Non-Food	9.009	8.123	8.044
Horeca	2.766	2.900	3.053
Dienstverlening	7.927	8.005	8.598
Zorg	2.039	1.906	2.111
Overig	2.506	2.970	829
SUB Totaal	31.348	31.384	30.093
Automotive			4.086
Totaal	31.348	31.384	34.179

Alle Medewerkers			
	2016	2017	2018
Detailhandel Food	143.400	150.600	153.900
Detailhandel Non-Food	76.300	77.200	75.800
Horeca	45.100	45.800	56.800
Dienstverlening	25.600	27.600	29.900
Zorg	14.900	16.300	18.500
Overig	12.500	14.000	3.900
SUB Totaal	317.800	331.500	338.800
Automotive			37.000
Totaal	317.800	331.500	375.800

Omzet franchise vestigingen in miljoenen € exclusief BTW			
	2016	2017	2018
Detailhandel Food	14.500	15.000	15.700
Detailhandel Non-Food	9.100	9.400	9.600
Horeca	2.100	2.300	2.600
Dienstverlening	3.500	3.500	3.700
Zorg	1.700	1.700	2.000
Overig	2.000	2.100	800
SUB Totaal	32.900	34.000	34.400
Automotive			22.500
Totaal	32.900	34.000	56.900

N.B. Voor de eerste keer is de automotive sector in de NFV franchisestatistiek opgenomen, voornamelijk in een separaat vak. In de hele wereld wordt bij het samenstellen van de franchisestatistiek uitgegaan van de definitie van "business format franchising". Daarnaast zijn er nog landen die ook de automotive sector meenemen en/of de verkoop van autobrandstoffen. De meeste Europese landen gaan alleen uit van business format franchising; de USA en Australië daarentegen tellen ook de 2 andere sectoren mee.

Figuur 2: Statistieken franchisebranche (bron: www.nfv.nl/Franchise%20statistiek%202018/)

Wat de aantallen betreft dient voorts te worden onderkend dat in toenemende mate, met wisselend succes overigens, collectieve procedures worden opgetuigd. Voor 2018 geldt dat in twee gevallen. De Hema-franchisenemers vorderden collectief, eerst in kort geding en later in de bodemprocedure, met succes nakoming van de e-commerce afspraken. De tweede zaak betrof een hoger beroep waarin een vijftal franchisenemers, werkzaam in een concept betreffende training en opleidingen, werden gedagvaard in hoger beroep.

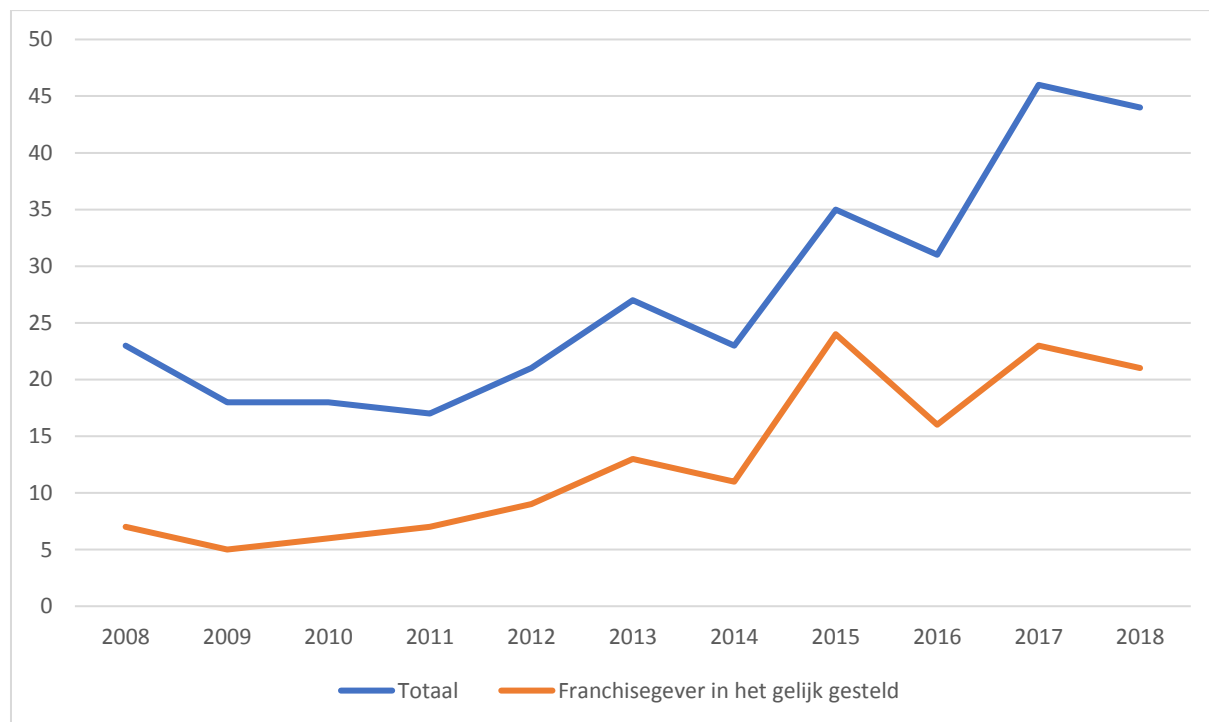
Wat de aantallen betreft dient tenslotte nog te worden opgemerkt dat 13 van de 44 uitspraken hoger beroepen en één cassatie betreft. 3 daarvan werden in eerdere jaren in lagere instantie gepubliceerd. Deze 3 werden ter voorkoming dubbeltelling derhalve in de cijfers van eerdere jaren gecorrigeerd, nu het logische uitgangspunt van onderhavige statistiek is dat ieder conflict slechts eenmaal in de statistiek wordt opgenomen. Andersom geredeneerd zou men aldus mogen stellen dat in 2018 41 unieke geschillen tot een gepubliceerd vonnis hebben geleid.

De vraag rijst of nieuwe wetgeving dit aantal rechtszaken substantieel zal verminderen. Enerzijds komt er meer duidelijk en evenwicht. Anderzijds worden er open normen gesteld welke langs gerechtelijke weg invulling behoeven en kan deze verandering in de rechtsposities door nieuwe wetgeving in het begin leiden tot onzekerheid en daarmee conflicten.

Wie wint?

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	TOTAAL	
Afbreken onderhandelingen	2	2	1	0	0	0	0	1	1	1	1	9	
Kwalificatie	1	0	0	0	1	2	0	0	0	1	0	5	
Prognose	2	0	1	4	7	6	7	5	7	7	5	51	
Huur	5	5	4	2	3	3	0	5	1	3	11	42	
Beding in overeenkomst	3	2	2	4	2	7	7	13	9	19	15	83	
Mededinging/IE	4	2	0	1	2	5	2	0	4	1	1	22	
Ontbinding	2	4	3	2	2	2	1	5	1	1	3	26	
Beeindiging	2	1	4	2	3	2	4	5	6	9	2	40	
Goodwill	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2	
Overdracht onderneming	1	2	1	2	0	0	1	1	2	0	1	11	
Conservatoir beslag	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	5	
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	7	
Totaal	23	18	18	17	21	27	23	35	31	46	44	303	
Franchisegever in het gelijk gesteld	7	5	6	7	9	13	11	24	16	23	21	142	46,86%
Franchisegever deels in het gelijk gesteld	0	0	0	0	0	0	2	2	3	5	2	14	4,62%

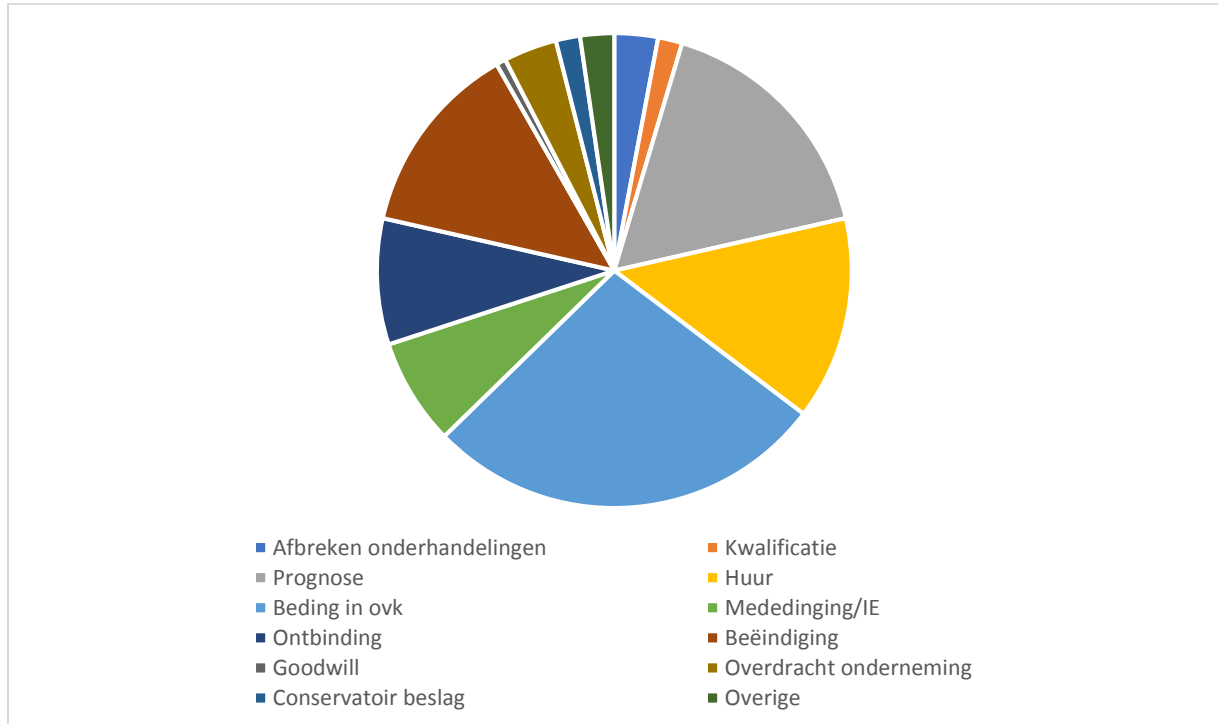
Figuur 3: Uitspraken 2007-2018 gerubriceerd naar jaartal, onderwerp en franchisegever in het gelijk gesteld.



Figuur 4: Uitspraken 2007-2018, totaal ten opzichte van het aantal waarbij franchisegever in het gelijk is gesteld

Evenals vorige jaren moeten we vaststellen dat franchisegever en franchisenemer ongeveer in gelijke mate winnen en verliezen.

Waar gaat het over:



Figuur 5: Uitspraken 2007 -2018 gerubriceerd naar onderwerp

De meeste zaken gaan nog steeds over een specifieke bepaling in de franchiseovereenkomst zelf, namelijk 15 (het concurrentiebeding scoort daarin met 8 het hoogst); 5 zaken gaan over beëindiging van de franchiseovereenkomst, en 5 over prognoses. Los van de vraag of het aantal zaken en de wijze waarop deze onder het huidige recht worden beslecht dat zouden rechtvaardigen, heeft de wetgever dat dus wel goed op het netvlies.

Opmerkelijk is verder dat geschillen op het scheidsvlak franchise en huur, 11, door de jaren heen hoog blijven scoren. Denk dan met name aan kwesties op het gebied van franchise en huurkoppeling en -beëindiging. Met name op dit gebied zien we niet echt een eenduidige lijn in de rechtspraak en wordt het thema ook in het conceptwetsvoorstel, in tegenstelling tot de eerdere gedragscode, niet meer benoemd. Opgemerkt zij dat in sommige verdringingsmarkten vestigingspunten en daarmee huurrechten echter belangrijker zijn dan de formule en daarmee ook meer machtsonevenwichtigheid kunnen veroorzaken. In 2018 zien we dan ook dat daarover wederom wordt geprocedeerd.

Het is aan de lezer de statistieken verder te interpreteren.

Voor een nadere verantwoording van deze statistieken wordt verwezen naar onze website:

www.ludwigvandam.nl

Figuren 1,3 en 5 hebben wel enige beperkingen en zijn op interpretatie gericht, omwille van de volgende redenen:

- In dit onderzoek is gekeken naar de gepubliceerde uitspraken op rechtspraak.nl. Niet alle uitspraken worden op rechtspraak.nl gepubliceerd;
- In dit onderzoek is gekeken naar uitspraken ten aanzien van de onderwerpen: ‘Franchiseovereenkomst’, ‘franchisegever’ en ‘franchisenemer’ op de website rechtspraak.nl over de periode 2018 in de categorie civiel recht;
- voornoemde onderwerpen zijn als zoekterm gebruikt over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018;
- De kans bestaat dat er sprake is van ‘dubbeltellingen’. Zoveel als mogelijk is geprobeerd om slechts de (gepubliceerde) uitspraak van de hoogste instantie omtrent een geschil in de tabel en in de grafiek op te nemen. Dit betekent dat in voorgaande jaren mogelijk uitspraken niet (meer) worden vermeld, nu hieromtrent in een later stadium door een hogere instantie een uitspraak is geweest;
- In dit onderzoek worden de gepubliceerde uitspraken weergegeven conform het Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl, te vinden via: <https://www.rechtspraak.nl/Uitspraken-en-nieuws/Uitspraken/Paginas/Selectiecriteria.aspx>; de hiervoor benoemde zoektermen, zien er in aantallen als volgt uit:

2018:

- Franchiseovereenkomst: 52 uitspraken;
- Franchisegever: 42 uitspraken;
- Franchisenemer: 53 uitspraken.

Niet alle procedures zijn uiteindelijk opgenomen in de tabel en grafiek wegens de navolgende redenen:

- De peildatum van het onderzoek betreft 4 juni 2019. Nadien gepubliceerde uitspraken over voornoemde periode(s), maken derhalve geen deel uit van dit onderzoek;
- De uitspraken waar de ‘franchiseovereenkomst’ of de verhouding tussen franchisegever en franchisenemer geen rol speelde, maar zijdelings bij het geschil was betrokken, zijn wel gelezen, echter zij zijn niet in deze tabel opgenomen omdat deze bijvoorbeeld zagen op het straf- of bestuursrecht. Deze uitspraken zijn ook niet meegenomen in bovengenoemde aantallen;
- In het bovenstaande aantal uitspraken zijn ook conclusies van de advocaat-generaal meegenomen. Evenwel maken deze conclusies geen deel uit van de verdere uitwerking van het onderzoek, omdat hieruit geen (definitieve) uitspraak volgt en dus geen conclusie kan worden getrokken omtrent de uitkomst van de uitspraak.
- In het bovenstaande aantal uitspraken zijn ook geschillen omtrent de (verdeling van de) huwelijksgoederengemeenschap meegenomen. Evenwel maken deze uitspraken geen onderdeel uit van de verdere uitwerking van het onderzoek, omdat deze uitspraken niet relevant zijn voor dit onderzoek waarin (primair) wordt gekeken naar geschillen tussen franchisenemers en franchisegevers;
- In het bovenstaande aantal uitspraken zijn ook arbeidsgeschillen meegenomen. Evenwel maken deze uitspraken geen onderdeel uit van de verdere uitwerking van het onderzoek, omdat deze uitspraken niet relevant zijn voor dit onderzoek waarin (primair) wordt gekeken naar geschillen tussen franchisenemers en franchisegevers;
- Procedures gestart door of tegen een collectief van franchisenemers worden in dit onderzoek éénmalig in de tabel opgenomen;
- Een aantal procedures zijn aangehouden of er is anderszins geen einduitspraak gedaan. In dit onderzoek zijn uitspraken die geen einduitspraak zijn ook opgenomen.
- Dit onderzoek is een vervolg op eerdere door Ludwig & Van Dam franchiseadvocaten uitgevoerde onderzoeken, gepubliceerd op: <http://tinyurl.com/gtzgxxc> en http://www.ludwigvandam.nl/sites/default/files/Uitspraken%202014%20en%202015_0.pdf.

Onder redactie van mr. J. Sterk, mr. M. Munnik en mr. J.A.J. Devilee